

Recenzii

de protestanți, urmat de restaurarea dinastiei Stuart (p. 142-143). Totodată sunt prezentate misiunile protestante din America de Nord la începutul secolului al XVII-lea (p. 124-125; 138-139), dar și misiunile catolice în Japonia, unde s-au declanșat persecuții sângeroase împotriva creștinilor (p. 146-147).

Atlasul pune la dispoziție și o bibliografie vizând șapte aspecte importante legate de tema Reformei: Evul Mediu târziu, Reforma, Teologia Reformei, Martin Luther, Jean Calvin, Ignatiu de Loyola și iezuiții, Conciliul de la Trento (p. 148-149) precum și un indice geografic (p. 150-159).

Lucrarea nu pomeneste nimic de Reforma din Transilvania și Ungaria, menționând doar că „a doua Mărturisire Helvetică (1566), care a adus laolaltă grupările reformate de limbă germană și franceză” a fost adoptată „de Elveția, Scoția, Polonia și Ungaria” (p. 76). În ciuda acestui neajuns, lucrarea este inedită în spațiul românesc, prezentând istoria medievală târzie și de început al modernității din perspective multiple, facilitând astfel o analiză spectrală a fenomenului nu doar în Europa, ci în întreaga lume.

Maria Curtean

Ieroschimonahul Nil Dorobanțu, „nebun pentru Hristos” și flacără vie a monahismului secolului XX, ediție îngrijită de pr. Ionel D. Adam, Babel, Bacău, 2015, 189 p., ISBN: 978-606-8583-24-2

Rezultatul unei munci asidue de cercetare în arhivele bisericești și naționale, cartea este un omagiu – și, în același timp, un profil bine conturat – pe care părintele Ionel D. Adam îl aduce, în colaborare cu Asociația Nicolae (Nil) D. Dorobanțu¹, celui ce a fost și va rămâne *flacără vie a monahismului secolului XX*, ieroschimonahul Nil Dorobanțu.

Făcând o paralelă cu autobiografia Sfântului Luca al Crimeii, lucrarea, departe de a fi o simplă punere într-o lumină favorabilă – fundamentată pe autobiografia ieroschimonahului – se încadrează în lista acelor cărți, puține la număr, care oferă detalii din viața interioară, duhovnicească, ascunsă ochilor sensibili, a unui posibil sfânt, a unui om cu viață de sfințenie.

Un lucru demn de remarcat este și faptul că două realități, greu de înțeles și de pătruns în totalitate cu mintea, se îmbină în cele aproape 150 de pagini, și anume: realitatea mărturisitorilor din temnițele comuniste și realitatea nebunilor pentru Hristos. „M-ați făcut să devin nebun ca să mă laud singur, să propovăduiesc ce-am suferit pentru Dumnezeuul meu, în timp ce voi mă huliți și mă considerați ca o ciură” (p. 3).

Părintele Nil, închis fiind în închisorile comuniste², se alătură celor care, primind crucea, se arată mărturisitori ai lui Hristos cel Răstignit, nebunia Crucii pentru păgâni

¹ „Această asociație s-a constituit pentru a readuce în atenția neamului românesc, a Bisericii Ortodoxe Române, a Sfântului Sinod, a monahilor și monahiilor, preoților de mir și credincioșilor, personalitatea ieroschimonahului Nil Dorobanțu, un monah de o mare forță spirituală, care a trăit în secolul XX” (A se vedea <https://nildorobantu.ro/comunicat-oficial-al-asociatiei-nicolae-nil-d-dorobantu/>).

² A fost arestat de trei ori: la 3 noiembrie 1954, pentru 38 de zile, în 1956, pentru 4 luni, și în 1970, eliberat pentru că acțiunile sale nu prezentau caracter infracțional.

fiind sminteală. Nebunia pentru Hristos, privită sub acest ochi de lumină, se prezintă ca o harismă extraordinară a Duhului, fără de care cuvântul lui Dumnezeu nu poate fi mărturisit. Astfel trebuie înțeles și cuvântul care zicea că „aș fi vrut să le predic tuturor despre Hristos, să le dau nădejde. Dar numai în orele de nebunie pentru Hristos puteam să mai ridic glasul” (p. 63).

Precum mulți dintre cei care au fost vizați de sistemul politic ca fiind un real pericol pentru integritatea statului, și starețul Nil a fost supus închiderii în spitalul de nebuni. Consultat de 20 de medici dacă este nebun, acesta s-a arătat cu mult mai stăpân pe sine și mai cunoscător al tainelor acestei lumii decât toți cei de acolo. Este condamnat la internarea într-un spital de nebuni pentru tratament. Această nedreptate urma să-l facă pe părinte a exclama că, „dacă Îl iubești pe Hristos, ești nebun!” (p. 75). În cele din urmă internarea nu s-a făcut și a continuat a petrece închis în temniță, scuipat, bătut și batjocorit de temniceri.

Nebunia sa din iubire pentru Hristos s-a manifestat nu doar în temnițele comuniste – nebunia Crucii lui Hristos fiind mărturisită de altfel de toți mărturisitorii drepte credințe ai neamului românesc închiși în închisorile comuniste –, ci și în viața petrecută în libertate.

Om al predicii și al ascezei, genial în ceea ce privește pregătirea sa intelectuală – licențiat în drept, filosofie-litere și teologie, doctorand al profesorului D. Stăniloae, cunoscător a 12 limbi străine (p. 139) –, părintele Nil se arată mai aproape de nebunia propovăduită de Sfântul Apostol Pavel (cf. 1 Cor. 1, 20; 3, 18) – *nebuni din pricina lui Hristos (mōroi³ dia Khriston)* sunt aceia care au urmat îndemnul apostolului în litera lui – decât de chipul nebuniei întruchipate de acei *salos*, al căror scop în viață era adâncul smerenicii, pe care îl căutau cu orice preț și prin orice mijloc. De departe, acest lucru nu înseamnă că viața părintelui nu a fost o viață de smerenie, nu a fost o viață de supunere față de Hristos – lucru foarte bine precizat în cuvintele starețului Zenovie Ghidescu: „El este bine intenționat, nu are încredere însă decât în Hristos” (p. 113), precum și în definiția pe care o dă realității mistice: „Grăirea lui Hristos către noi, tăcerea noastră, ascultarea și urmarea este mistica” (p. 22) – sau că anumite fapte, de o excentricitate ieșită din comun, nu sunt caracteristice nebunilor pentru Hristos.

Frumoasa podoabă pe care mărturisitorii închisorilor au adăugat-o cununii Bisericii este îmbogățită și prin această carte, care – poate, fără să aibă aceasta ca punct inițial – vine ca un răspuns la cuvintele lui Petru C. Baci, camaradul de suferință din temnițele comuniste: „Părintele Nil Dorobanțu a fost un mare monah, dar faptele sale, file de istorie, rămân sub obrocul vremurilor păgâne pe care le trăim încă și care au pus stăpânire pe cei

³ Despre dubletul *moros-salos*, ambele desemnând pe cel nebun, o abordare mai amplă se regăsește în <http://publishing.cdlib.org/ucpressebooks/view?docId=ft6k4007sx&chunk.id=ch4&toc.depth=1&toc.id=ch4&brand=ucpress>; Termenul *σάλος*, cel care se traduce cu termenul de nebun și care face trimitere la cel lipsit de minte, este termenul adoptat pentru a vorbi despre nebunii pentru Hristos. Termenul este de origine incertă și este folosit inițial cu un conținut colocvial. Pentru prima dată este folosit de Leonțiu, cel care a scris viața Sfântului Simeon, vrând să dea o definiție teologică nebuniei. Crucial este faptul că Simeon este un *σαλός διὰ Χριστόν*, un nebun pentru Hristos. Prima dată când apare în cetatea Emesei, copiii aleargă după el și îl strigă nu *salos*, ci *moros*. Meritul lui Leonțiu este nu acela de a oferi utilitate tehnică, ci de a defini nebunia ca fiind întru Hristos.

Recenzii

obligați să facă lumină. Prin tăcerea lor, părintele Nil Dorobanțu rămâne condamnat a nu-și putea rosti cuvintele mărețelor sale fapte” (p. 123).

Două părți majore se disting în planul lucrării: secțiunea autobiografică (pp. 7-98) și secțiunea mărturiilor date de cei care l-au cunoscut (pp. 98-154). Cele două sunt încadrate între un *Cuvânt înainte* (pp. 5-7) și un *Cuvânt de încheiere* (pp. 154-156), urmat de o bibliografie (p. 154) și de o anexă bogată în imagini (pp. 157-187).

În *Cuvânt înainte* se subliniază, scurt și cuprinzător, faptul că Nil Dorobanțu s-a alăturat, prin viața sa, celor care în chip nebunesc și-au asumat „profetic manifestarea opoziției dintre veacul acesta și cel al Împărăției” (p. 6), devenind „marele sarcasm la adresa lumii, forma cea mai desăvârșită a ascezei, refuzul absolut al criteriilor mondene, perfecta despuiere de sine”. Toate acestea, pentru a readuce aminte că „propovăduirea evanghelică este o *nebunie...*” (p. 5).

Secțiunea autobiografică debutează cu *Autobiografia mea de luptător pentru lupta cea bună în viața lui Hristos* (pp. 7-87). Această parte, foarte consistentă și plină de lumină și umbre, trasează profilul unui om, însemnat de Dumnezeu (p. 7), al cărui viață este clădită pe sudoare, pe privațiuni și, dincolo de toate, pe dragostea față de Hristos și de semenii.

Părintele Nil căuta să-l mărturisească pe Hristos înaintea tuturor. Predica „de plângeau pereții”, dar inima lor era tot împietrită și iernatică (p. 13). Mesajul său era un apel la pocăință, un strigăt la convertirea conformă cu învățătura Sfințelor Evanghelii. „Oficialitatea clericală și laică nu va putea întoarce la Hristos pe nimeni, cât timp se dovedește contrară învățăturii Dumnezeiești” (p. 26). Predica „a fost prigonită întâi de clerul apostat, apoi de frații cei mincinoși, izgonită de ighemoni, pentru că am predicat în temniță la arestați, după gratii, în instanțe am tot dezlegat și mărturisit” (p. 27). Mărturisirea sa nu era doar cuvânt spus în van, ci, prin lucrarea Duhului Sfânt, se făcea roditoare în sufletul multora dintre cei ce ascultau, aducându-i la dreapta credință (pp. 13, 41).

În temniță, bătut, asuprit, scuipat, întărâtat, hulit, își continua predica și slujba în mijlocul ighemonilor (p. 46). Răbda totul din dragoste pentru Hristos. „Dar ce aveți cu Hristos? Bateți-mă pe mine, că sunt păcătos și vierme, dar lăsați pe Hristos să domnească în inima, viața și țara noastră” (p. 47). Propovăduind continuu pocăința (p. 52), era conștient că „pentru păcatele mele, ale penitenților dezlegați, dar mai ales pentru mărturisirea lui Hristos eram atât de prigonit, încât nu puteam să plâng și să strig tare decât că există Dumnezeu” (p. 58).

Îndrăzneala sa era rezultatul credinței depline în Hristos, în realitatea Împărăției Cerești, lucru ce s-a dovedit copleșitor chiar și pentru anchetatori, atunci când a fost pus față în față cu ighemonii în tribunal, discutându-se achitarea. „Mi-a răspuns un ighemon: *Hristos e numai iubire, iar noi avem o altă concepție revoluționară!* I-am zis: Înapoia mea satană! Voi aveți ură dacă refuzați iubirea veșnică. Ura, răzbunarea vă aduce război și veșnica moarte în iad! Au rămas frapați de atâta curaj” (p. 70).

A doua parte a primei secțiuni este o autobiografie (pp. 87-98) „luată, la anchetă, în ziua arestării, 2 aprilie 1970, în sediul Securității din Turnu Severin” (p. 98). Aceasta se încheia cu dorința sa arzătoare după martiriu. „Doresc să fiu ucis și martirizat, pentru credință și nădejdea vieții veșnice” (p. 98). Nu a fost martirizat, dar a fost caterisit în urma presiunilor din partea autorităților de stat.

Secțiunea mărturiilor este clasificată, la rândul ei, în trei părți, în funcție de episcopia în care a activat cuviosul părinte.

În Episcopia Buzăului (pp. 98-109), părintele a rămas model de asceză râvnit de mulți, dar greu de urmat. „Călugării din mănăstire au vrut să-i urmeze viața părintelui Nil. Dar părintele Ioan Iovan a transmis să nu încerce nimeni, că nu reușește. A încercat totuși unul, se nevoia dormind pe o scară, se legase de păr cu o sfoară și așa s-a chinuit vreo șase luni. A plecat din mănăstire, ca să apară după șase luni... milițian!” (pp. 99-100). Umbla atât vara, cât și iarna desculț (p. 103), purtând o traistă cu un craniu în ea (p. 102) și petrecea mult timp în liniștea pădurii, alături de un urs, ucenicul său (p. 105). Tot aici, a arătat starea decăzută în care a ajuns lumea, agățând un schelet uman în văzul tuturor (p. 106). Un lucru demn de amintit este scrisoarea pe care credincioșii Mănăstirii Tarnița o scriu episcopului pentru ca duhovnicul Nil să fie lăsat în continuare spre păstorire (p. 106 și p. 179).

În Episcopia Romanului și Hușilor (pp. 109-124) este caracterizat, pe scurt, „în termeni biblici (Matei 10, 16): are foarte mult din inocența porumbelului și prea puțin din prudența șarpelui” (p. 110 și p. 167). Părtaș al suferinței, Petru C. Baciuc conchide: „Părea o icoană vie” (p. 124).

Alte mărturii (pp. 124-144) despre părintele Dorobanțu relevă faptul că, închis fiind pentru „acțiunea de agitațiune publică” și „exercițiu abuziv de funcțiune”, este diagnosticat „că suferă de *delir mistic sistematizat pe fond epileptic*, iar boala lui are un caracter cronic” (p. 142 și p. 177). Aceasta a fost concluzia anchetatorilor, care n-au ezitat a-l supune caznelor. Atât de crunte au fost bătăile încât acesta a rămas fără dinți (p. 128). Pe lângă datele oferite de arhivele naționale, o serie de mărturii ale persoanelor care l-au cunoscut întregesc chipul celui care s-a arătat *flacăra vie a monahismului secolului XX*.

Trecerea la cele veșnice (p. 153) rămâne un mister, mormântul său aflându-se în satul Crainici, comuna Bala, județul Mehedinți.

Cuvântul de încheiere (pp. 154-155) al părintelui Ionel Dumitru Adam oferă o serie de mulțumiri tuturor celor care au contribuit la constituirea *profilului duhovnicesc-biografic*, lucrarea fiind foarte bine fundamentată documentar. De asemenea, scopul lucrării este și unul apologetic, îndreptat împotriva celor care îl consideră pe părintele Nil un întemeietor de *pseudo-biserici* sau *structuri ierarhice paralele* (p. 155).

Trebuie precizat că actele oficiale oferite în copii în anexe sunt foarte importante în ceea ce privește confirmarea veridicității tuturor mărturiilor.

Destinată publicului larg, această lucrare vine ca mărturie vie despre Împărăția Cerurilor într-o împărăție lumească, secularizată și lipsită de consistență. Un apel la conștiință, un apel la convertire, tot omul este chemat să devină *nebun pentru Hristos*.

Masterand Nicu Posa

Pr. Constantin Necula, pr. Cristian Muntean, *Bucuria credinței: dialoguri în cetate*, Sibiu, Editura Agnos, 2017, 234 p.